

12.

Ex Oblatione M. Emin
Emerici d. Bethlen

Th. G. v. r. L. 41.

Ex Beth. C. H. L. 21.

Haáz Rezső Múzeum
Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

? R M k ?

3508

F 26. V

I

Levit's Latin Grammar, 1st. English.

Haáz Rezső Múzeum

Tudományos Könyvtára

Székesvárosi hely

3

Haáz Rezső Múzeum
Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

**Haáz Rezső Múzeum
Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely**

Halotti orációk

Haáz Gyulai Múzeum felett
Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

1874. évi 1. sz. 1. kötet 1. kötet 1. kötet

1874. évi 1. sz. 1. kötet 1. kötet 1. kötet

*Libr. Bibliothecario Joh. v. A. helyen
Sic. Ref. in Censura semit. sub
Rector. Professore Michaelle Riget.*

et

HALOTTI ORATIO,

Melly készítettett

TÖKE VÁSÁRHELYI ISTVÁN

Az Udvarhelyi Reformatum
Gymnasium Professora
által.

1703-dik Esztendőben.

Biblio thecario Johanne Török

1803

Ez fómorú Pompának mind tisztelő, mind ke-
tergő minden-féle Rendei! Méltóságos Gróff
Erdély Országának Gubernátora, Méltóságos
Grófok, Tekintetes Nagyságos Urak, Férfiak,
Asszonyok, kiket e' gyászos alkalmatosság e' fómorúság-
nak helyére egyben-gyűjtött!

A' meg-hóltakat ditsérettel illetni, főképpen a' kik
életeket virtusokkal ékesítették, azoknak emlékezeteket hól-
tok után hirdetni, régi ditséretes 's egyzersmind hasznos fo-
kás. Ugyan-is mi élők semmivel nagyobb a' jóknak hól-
tok után nem fizethetünk, mint felöllek való jó emléke-
zettel, melly jutalmakat-is el-tartani felette igen vétkes
dolog. Mert jollehet nem hallják a' mi felöllek való em-
lékezetünket, mindazáltal az élők a' meg-hóltak felöl való
tisztességes emlékezettel minden jora ösztönöztetnek, és hól-
tok után való jó emlékezeteket elméjekben képzelvén, még
életekben tisztességes örömet fogadnak Lelekben jövőndő
állapottok felöl. Melj jutalmokat az érdemes embereknek
meg-nem adni nem egyéb, mint a' jó dolgoknak tseleke-
désének nagy ösztönét el-fogni, az élőknek oldalokból,
hogy senki ne kívánnyon jóra igyekezni, és annak el-éré-
sére okot szolgáltatni. Innen ezen dólgot, még amaz mi
töllünk más ég alatt lévő Indusok-is gyakorlották; Ugyan-is
ezeknél régenten a' Magistratusnak ugyan bé-vött tisztí volt,
hogy a' meg-hóltaknak érdemlett ditséreteket és viselt dol-
gokat

gokat Táblára le-iratván a' holottas ház eleiben helyhez-
 tette, hogy azt minden nyilván olvashatná. Az Egyptom-
 bélieknél, ha a' Király vagy valami nagy rendű ember holt
 meg, annak ditséretit magos prédikáló fékből beféllette
 elő a' Pap. Az Áthénásbéliek fíralmas énekeknek éneklésé-
 vel vízik vala végben ezt a' tífzefség tételt. Romában halotti
 Orátioval tífztelé-meg Valerius Brutust Collegáját, Tiberius
 kilentz eftendő gyermek korában édes Attyát Caligula Nagy
 Annyát : Livia Augustát és Tiberius Tsáfárt. De nem tsak
 a' Pogányok gyakorlották ezt a' tífzefség tételt, hanem még
 az ISTEN Szent Emberei-is régenten, Amaz Izraélbéli gyö-
 nyörüséges ének fírző Dávid, Sault és Jónathánt, halálok után
 ő ditséretekről irt fíralmas énekekkel tífztelé-meg. Jérémiás
 hasonloképpen amaz Istenfélő Iosíást. De nem maradt tsak
 a' régiéknél ez a' szokás, hanem még a' kerefztyénekre-is
 által fírmazott. Nazianzenus halotti Orátioi meljel Cæsa-
 rius, Cyprianust, Basiliust, Athanásiust, és több érdemes em-
 bereket meg-tífztelt, ezen dolgot bizonyitják, Igy Eusebi-
 us Constantinus Tsáfárt : Ambrosius Valentinust : Hyeroni-
 mus Hepotiánust. Ez ugyan annyira ment idővel, hogy a'
 mi ditséretes dolog vólt a' maga rendiben, határán kívül-is
 lépett, és a' példás ditséretből ember imádás koholtatott, Ez
 vala a' Pogányoknál az Apothéosis, a' midőn a' meg-holt
 embereket az Istenek fékibe és rendibe vezik vala-fel. Mi-
 is azért, minthogy az Urban bóldogúl ki-mult fínteknek
 utolsó tífzefséggel való illetéseket a' régi Szentek példája
 és az Eklésiában gyakoroltatni szokott rendes mód fírint
 helybe hadjuk, ugy e' fíomorúságnak helyére a' végre
 gyülekeztünk, hogy ez előttünk gyáfos koporsóban fekü-
 vő, ISTENben bóldogúl ki-mult, Néhai Méltóságos Gróff
 idősbik GYULAI FERENTZ Urnak, meg-hidegült tetemé-
 nek utolsó tífzefséget tégyünk.

Itt már nyomozásra szükséges, mi legyen az okos Léleknek természetiben illendő vége, tzélya, fő jova, és mi legyen annak el-érésének által uttja? quo eundum & qua eundum? Nem olyan ezen az uton járóknak mint a' földön utozóknak dólgoz. Itt' a' leg jártabb Ország uttya, leg bizonyosabban vízi az utozást tzélyára; amott pedig a' leg törtebb út, a' mellyen leg többen jártanak, leg tsalárdabb. Nints nagyobb eztelenség mint barmok módjára ítélet nélkü

kül az előttünk járókat követni, és menni nem az hová kell, hanem a' merre többen mennek: a' nagyobb részt jobbnak és igazabbnak itélni, vaktában hinni kéz bolondság, és ember vezedelmére által út. Argumentum pessimi turba est. Nem az igaz 's jó a' mit többen, hanem a' mit kevesebben követnek. Mennyi tzelokra, mennyi végekre, 's mennyi ösvényekre szakadnak ezen dologban eleitől fogván, nem csak a' köz renden, sőt a' Nemesebb elméjü emberek is, azokat elő számlálni, és rendel bolondságokat megmutogatni, nem órát hanem napokat kívánna. Ha szabad, sőt fűkség azért minden okos Léleknek, szabad és fűkség minékünk-is ezen dolog felől vizsgálódní, nem-is tölthetjük háznofabb dologra időnket 's munkánkat.

Valamiképpen azért mi emberek, mint Testeinknek, úgy Lelkeinknek természetekre nézve, melly gondolatban, értelemben, akaratban áll, egymáshoz hasonlók vagyunk, mindnyájon meg-egyezőnk abban, hogy esmérünk ha homállyoson-is, és kívánunk valami olyan jót, mellyel Lelkünk kívánsága bé telhesék, meg-elégedhesék Nintsen semmi belsőbb, és a' mi inkább természetire tartoznék a' Léleknek mint ez a' hozzá illendő valami valóságnak kívánása, a' melly kívánság a' miképpen a' Lélek örökké meg-marad, fíntén úgy el-törölhetetlenül mindörökké a' Lélekben fen-marad, és a' jóknak boldogságoknak a' jókban, a' gonoszoknak örök boldogtalanságoknak a' gonoszokban fundamentoma, Nem olyan az elme mint a' jegyző Tábla, a' mellyre ha ki mit ír ismét le-törölhetni, és a' Tábla puftán marad. Nem ilyen mondom az elme, mert ha fíntén el vezttette-is fő javát, de soha annak kívánsága le-nem töröltethetik az elméből. Ez a' természeti kívánság pedig, minthogy a' természetnek Urától vagyon, a' ki semmit hijában nem tselekezik, azért,

hogy legyen olyan jó-is, a' mellyel a' bé-telhefsék. Külöm-
 ben, ha ilyen jó nem volna, nem javára, sőt örök gyöt-
 relmére adta volna ISTEN azt a' Lélekbe, mert az nem nyug-
 hatik semmiben míg fel-nem leli igaz javát. Ilyen az ilyen
 valamig fel-nem találta igaz javát, mind azokra valamelyek
 külső fizikkel magokat kelletik, azzal a' kívánsággal vitetik,
 mellyel kellene vitetni a' valóságos fő jóra, az-az véghetet-
 lenül. A' midön az ilyen az gazdagságot válaftotta maga
 javának, annak keresésében telhetetlen, mert nintsen hatá-
 ra kívánságinak, úgy hogy azt gazdagságokkal óltani csak
 annyit tézen, mint a' tüzet olajjal óltani. A' midön e' Világi
 birodalomnak, Világi uralkodásnak nagyságát válaftotta, az
 egész Világ-is kitsin. Hogy Sandor azt értvén hogy ez Vi-
 lág-on kívül más Világ-is volna, el-fakad firva, azt gondol-
 ván-még, hogy még ő az egynek-is nem egészen Ura. Meg-
 lévén azért minden elmében a' fő jóra való vágyódás, ha
 azt nem esmérí-is, és esméretinek igaz utát el-veftette-is,
 nem lehet soha, hogy az elme ne válaftzon valamit, mellyet
 Fő javának tartson, e' Világnak hijába valósági közzül, a'
 mellyet midön tselekezik, ISTENnek fékibe ülteti mind
 azt, valamit úgy meg-feret, és annak adván magában első
 's felső helyet, azt imádja ISTEN helyett, a' kit el-veftett.
 Ezért a' fősvény Mammonnak főlágja, mert az ő remén-
 ségét az aranyban helyhezterti, és az ereftett aranyban azt
 mondja: Én bizodalmom. Job. 31. 24. Salamont ISTEN
 példaul tötte az egész Világ eleiben, kit nagy bölts itélettel,
 ferénységgel fel-kézfített ember javának e' Világi dolgok kö-
 zött való keresésére, ki olyan vólt, mint az omlásokban
 kárát kereső ember. Ki e' Világi dolgokban nyomozta ke-
 rest, ha találhatná javát, de olly távol vólt annak fel-talá-
 lásától, hogy még arra költött munkáját-is kárhoztattya,
 min-

minden dolgok felől illy ítéletet tévén, quod sint vanitas vanitatum ! hogy hiábanvalóságnak hiábanvalósága, mellynek kapui merő azon dühösség. Az honnét minekutánna a' Philosophusok értelmek szerint a' végekről sokat discurrált volna, ezzel rekezteti-bé hozzás discurrussát: Az ISTENT félyed, egézzén ez az emberé.

Azért az egy valóságos jó, melly minden forgalmatosságunkra méltó: melly az okos Lélekben tökéletes megnyugovást elégetést, tellyes örömet nemz, mellynek bírása gazdaggá, nem bírása örökké való nyavalyásá, szegényé tézi a' Lelket, nem egyéb, hanem maga a' minden tökéletességnek tellyessége az ISTEN. Ez a' Fő boldogság ítélete, a' midőn azt mondja: Nintsen több jó hanem csak egyedül az ISTEN.

De ezek el-rejtettek e' Világnak bőltséitől, meg-jelentettek pedig az övéinek ISTENTől. A' bűn az Embert nem csak el rekezteti az ISTEN' egygyességtől, szeretettől, sőt ellenben örökké tartó gonosz alá rekezteti; fűkség azért hogy az a' gonosz középből el-vettefsék, hogy el-vezett javát ismét vizsgálja nyerhesse a' Lélek. Ezt hogy ISTEN tselekedheti a' józan okoskodás meg-engedi; de hogy tselekedni akarja, ezt az ISTEN' jó tettzését csak az ISTEN' beféde tanította, a' midőn azt az egy utat mellyen ISTEN mi hozzánk jő, mi ISTEN-hez megyünk, melly a' KRISTUS, minékünk előnkbe adja. Kitanulni azért ezt az utat, és szerit tenni embernek idvesség felől való tsalhatatlan bizonyyságra, nem egyéb, hanem az egyenes uton igazaknak életeteket élni. Az ilyen életnek végén vagyon az tökéletes boldogság, mert az hol vagyon az életnek vége, ugyan ott' vagyon a' boldog örökké valóságnak kezdete: ott' kezdetik az elmének ISTENben való bé-merülése, ISTEN finének látásától meg-elégítettése, az

ISTEN

ISTEN' jobja felöll való gyönyörűségekkel betöltése, a' midőn ISTEN maga minden a' Lélekben. Élyen az én Lelkem az igazaknak életekkel, hogy lehessen meg-halnom az igazaknak halálokkal.

Miként a' Tengeren hajokázók egy bizonyos Tsillagra néznek és a' fzerént intézik hajokázásokat, így minekutánna fel-találta az ember maga fő tzellyát, hogy minden gondolatit, akarattját, tselekedetit, keze alatt lévő ISTEN' teremtését arra tzelosztassa, és a' Fő jónak el-érésére rendellye, ez az igazak életének egyik szükséges Régulája. Nem szabad azért semmi véges dolgot embernek magáért a' dologért fzeretni, ugyan-is a' fzeretet a' meg-fzeretett dolognak alája veti a' Lelket, úgy hogy a' mit fzeret, az uralkodik azon. Így láttyuk hogy a' ki mit fzeret, annak jelen létén örül, távol létén gyötrődik, buzgólkodik, és a' dolognak mivoltok fzerént, különböző indulatokban öltözik, melly a' valamit fzeretőknek a' fzeretett dolgoknak alája való vetésének világos bizonyossága, a' véges dolgoknak pedig így alája vettetni a' Léleknek Nemességének le-vetkezése. De midőn ezeket mondom, ne gondollyátok Kegyes Halgatók mintha teremtett véges dolgoknak szabados fzeretetit tagadnám, szabad fzeretni az ISTEN' teremtséit, szabad élni azokkal, tsak légyen a' maga rendiben, úgy hogy azokat végeddé ne tsináljad, hanem ISTEN' alá rendellyed, ISTEN alatt tartsad, mindenek felett való fzeretettel pedig tsak egyedül az ISTENt

* enni magát magáért fzeressed. Így életet kívánni; innya, gazdagsággal birni, jó dolgok, ha ezeket azért kívánnjuk, hogy légyenek ISTEN' ditsőségére segédeink; de enni, innya, tsak azért, hogy élhess, vétkes dolog, kisebb jót azon indulttal kívánni mint a' fő jót: a' földieken, a' Mennyeieknek és örökké valoknak el-mulatasával kapni, tilalmas dolog: Gazdagsá-

dagsádot magáért fzeretni, kívánni nem szabad, hogy ISTEN Ditsösiségének elő-mozdítására, több és nagyobb alkalmatosságid legyenek, e' végre kívánni szabad. Ugyanis; az melly embert ISTEN Lelkében Kegyességgel, életében Világi gazdagsággal meg-áldott, a' kettő együtt szép áldás, mert a' Kegyes Lélek a' gazdagságot, sok ISTEN' Ditsöségére tzelező dolgoknak segítő eszközüvé teheti. A' Királyok az Ekklesiának táplálói, a' Királyné Afzonyok annak Dajkái. A' böltsefségnek és gazdagságnak árnyéka alatt nyukzik az ember, azt mondja a' bölt: De ha-el válnak egy mástól a' Kegyesség és a' gazdagság, ez utolsó, embert kárhozatra vezérő által út, ez az oka, hogy az igazságnak fája a' gazdagnak idvezülni nehéz dolognak mondja, így az Urasággal is élhet ember jól, sokat szölgálhat az ISTEN Házának. Kivánni azért ezt is egyenesen azért, hogy ISTEN Ditsösiségének elő mozditására legyen nagyobb és több alkalmatosságod, szabados: de magáért vezett ambícióból, hogy annál többen tisztellyenek, féllyenek, kárhozatos rut dolog. A' jár az igazak után, a' ki minden dolgoknak magok rendekben tud élni. Éllyen az én Lelkem az Igazaknak életekkel, hogy lehessen meg-halnom az Igazaknak halálokkal.

Az Igaz urban állittatott Lélek olyan jót válastott magának, melly el-nem vétetik ő tölle, meg-vagyon mind-azon-által az-az erőtlenség minnyájunkban, hogy minek utánna meg-világosittatunk jovunknak esméretivel, azután is előbbeni szokott ítélet tételre ottan-ottan vízfá fordulunk, hanem-ha magunkat álharatos ítélet tétellel e' Világtól el-fakasztjuk. Itt azért a' Tanács ez; hogy ember ha a' nagy testiségnek miatta ottan-ottan el-tántorodik, és tévellyedik az igaz utról, térjen vízfá vétkeit meg-esmérvén 's bánván el-hagyot útára, ez az igaz MERTVÖK, a' midőn ember tévellygését meg-esméri, előbbeni

beni tanácsát kárhoztattja, tselekedeteit bánnya, és hogy ez után különben tselekezik vagy on el-rökéltt fándéka. Nints vezedelmesebb mint ezen dolognak napról-napra halogatása, mert ugyan-is miként az útzó, mikor az igaz utról eltávozott minél tovább mégyen, annál tovább esik tzélljától, és az igaz utra való vízfűa térése annál nehezebb, így vagy on itt'-is a' dolog. Nagy öztöne a' maga javát fzeretőknek ezen tíztinek el-követésére, az ember életének bizonytalan vólta: De hogy a' halál bizonynyal el-jő, annak bizonyoson tudása certo veniunt ordine Parcæ, nullo jussu cessare licet, nulli scribtum proferre diem. Mi emberek hozzú lépéseket tsínálunk magúknak a' fámadásra, ki hetven, kínyóltzvan, eztendőkét, azonban el-hullunk életünknek jobb korába. Bóldog ISTEN! a' véletlen halálnak mennyi példái vadnak a' Hístorikusoknál, egy halnak kaláfcztskája torkán akadván fojtaték-meg Tarquinius, egy főr fíalat nyele-le Fabricius, az éré végét. Anacreant, Sophoclest, hires Poëtakat egy egy fölö fem magva ölé-meg, Markus Aurelius Leányának egy tötske fúrás végzé életét, némellyeknek hirtelen érkezvén nagy jó hírek, azon való örömeiben hóltakmeg. Így járának Chúlön Lacedæmon Várofsában és Diagoras: De e' féle hirtelen halálnak példáit külső Hístoríákban nyomozni nem fűkség. Magunk Nemzetünkben, 's Hazánkban - is az illyen hirtelen halálnak példái nem ritkák. Ezeknek meg-gondolása nagy öztöne a' maga javát fzeretők embernek, hogy meg-térését ne halogassa, tudván hogy ama' nagy Gazdának el-jövetelének ideje bizonytalan, és hogy a' mint embert életének utolsó órája találja, úgy fogadja-bé az örökké valóság. Éllyen az én Lelkem az Igazaknak életetekkel, hogy lehessen meg-halnom az Igazaknak halálokkal.

Az emberi Nemzetnek nagyobb része, nem tsak az
alá-

alávalók sőt a' nemesebb elméjűek közül is az ember életének rövid voltáról panaszolkoznak. Hypocrates: *Ars longa, Vita brevis*, Aristoteles, bölcs emberhez illetlenül panaszolkozik a' természet ellen, hogy az, az oktan állatoknak némelyeknek öt 's hat Seculomokat engedet; a' nagy és sok dolgokra fületett embernek pedig rövid életet adott. De ha jól ítélünk, nem vettünk rövid életet, hanem azt röviddé magunk csináljuk. Elég hosszú az élet, és nagy dolgoknak végben vitelére bőven adatott, ha azzal jól tudnánk élni: De a' midőn azzal vissza élven, semmi jó dolgokra nem fordítjuk, azt folyani észre nem vévén, hogy el-folylt legyen, azon vesztünk észre magunkat. Így nem vettünk rövid életet, hanem azt röviddé magunk tettük. Similius Rómában, a' ki egész életét Imperátorának élte, inkább mint magának, koporsójára ilyen szókat íratott: *Hic jacet Similius Vetulus septennis*: Itt' fekszik Similius hét évtizedes Vén ember. Megvagygyon gyakorta, hogy a' ki sok évtizedig élt, keveset élt, meg lehet, hogy a' gyermek fáz évtizedes korában hallyon-meg. Igazán mondja Seneca: *Nil turpius; quam grandis natus Senex, qui nullum aliud habet Argumentum, quo se probet diu vixisse, praeter aetatem*. Vadnak olyyak, a' kik magokban így becélgetnek: ötven vagy hatvan évtizedöt ha el-érem minden tisztemet le-tézem; magamat magamnak meg-adom, halálomra készülök: De ki engedi így folyani a' te dőlgaiddat a' mint terendeled. Nem fégyenled-e azt az időt hánni Lelked javára, a' melly a' dolgoknak forgatására alkalmatlan? Mitsoda goromba el-felejtkezés a' halandóságról, ötven 's hatvanodik évtizedőre halasztani a' jó tanácsokat, és ott' akarni a' jó élelt kezdeni, a' hová kevesen érkeztek. Nagy Sándor ezt szokta vala mondani: Én a' ki nem életemnek évtendeit, hanem győzedelmeimet számlálom,

ha a' fzerentsének ajándékait jól fámba vézem, fokáig élttem. Ménnyivel igazabban 's méltóbban a' ki ISTENnek élt, Lelke idvességének útát ki-tanulta, ISTENét, Hazáját jól fólgálta, mondhattja: Diu vixi, fokáig élttem. Nem kevésbé segélli ezen dologban a' kerefztyén embert a' maga Lelkével való gyakor fám-vetés, affelöl tudni-illik, mint élt eddig elé, életének el-folyt idejében mitsoda jovait vette ISTENnek, mint fólgált ő Felsege Ditsőségére, miben bántotta-meg jó ISTENét, és az ilyen fám-vetés vizsgálódás által, maga Lelkéből ki-irtotta-é fogyatkozását, Pythagorás a' maga Tanitványinak ezt a' Regulát fábta elejekben, Seneca maga felöl írja, hogy egy nap-is ezt a' Leki esméretnek vizsgálásit el-nem mulatta, minden estve mikor tselé-di el-tsendesédtenek, mit tselekedett egézf napon, mitsoda tífzteit veztegette-el elébbeni életével, azon napi életét egyben vetvén, jobbúlt-é valamit az előtt való napjai felett; fel-vizsgálta, magában álhatatoson, fel-tévén következendő életének meg-jobbitását. Ha magunkat meg-itéllyük, ISTENTől nem íteltetünk, ezeket viselvén előtte az igazak után járó ember, mint hogy Lelkét örökké-valóságra teremtetetnek lenni tudja, ez életben az egy Lelkére vagon mindenek felett gondja, azt jól tudván, hogy ha fízinte meg-nyerné-is ember mind-azokat, mellyeket mindenekre félllyel hintett a' fzerentse, de ha az egy Lelkét el-vezíti, mindent el-vezít, az egy Lelkét az ember vagy örökké való jóra tartja-meg, vagy örökké-való gonofra vezíti-el. Itt' vigyázz azért Lelkedre, mert az idvezülteknek minden bódogságok, az el-kárhoztaknak minden károk a' Lélekre való vigyázásból, vagy vigyázatlanságból véfzen eredetet. Éllyen az én Lelkem az -igazaknak életekkel, hogy lehessen meg-halnom az igazaknak halálokkal.

Téritem

Téritem beféedemet ez ISTENben, nyilván bődögült Néhai Méltóságos Gróff Urra, a' ki felől még az irigység sem tagadhattja, hogy ISTENnek nála lévő kegyelme fzerint, az igazaknak eddig le-irt egyenes úton nem hordozta volna életét, esmérte ISTENT egyedül meg-elégíthető Fő javának, azon az úton, mellyet tanált, és mutatta nyavallyásnak a' kegyelem, tudra mint kellyen embernek Lelkét, testét, minden tehetségeit, minden dólgoakat ISTEEN alá, és ISTEN' ditsőségére rendelni, és miért kellyen ISTENT magát, magáért mindenek felett fzeretni. Melly fűkséges légyen a' gyarló embernek igaz penitencia tartás által az igaz útra, mellyről gyakorta el-tévelyedik, vízfza térése, és melly káros ennek napról napra való halogatása, mint kellyen útóllýára tellyes életében Lelkére fő godjának lenni, a' mint mind ezeket e' bődögült Lélek jól tudta, úgy bizony életét az igazak után hordozta, a' mellyről az ő kegyességgel, ditséretes felidséggel, minden rendekhez fzip maga alkalmaztatásával, maga sorsával meg-elégedő fzível, Tíztségebéli igazság fzeretettel's fzőlgáltatással mint meg annyi drága kövekkel meg-ékesítettett életének rendi bizonyyságot tézen: Azert ha a' meg-hóltak, kik életüket virtusokkal ékesítették méltók ditséretre, méltó bizonynyal ez ISTENben nyilván bődögült Lélek-is a' meg-nevezett Virtusokkal, mint meg annyi drága gyöngyökkel meg-frisfeltetett ditséretnek Koronájára,

Te pediglen e' Világi nyomorúságok közzül ki-fabadult, az Bődög örökké-valóságnak útára indúlt, ISTENben bizonynyal meg-ditsöült Kegyes Lélek! Menybé a' Te régen kívánt nyugodalmodban, merülly-bé a' Te ISTENed fzinének látásában, keresd-fel jó Páfzro-

rodat eddig bújdosott felid Bárany! Menny-bé I S.
 TE Nnek hív Szólgája a' Te Uradnak örömeben, viga-
 dozzál, bé-fálván Ábrahámnak kebelében, és az halha-
 tatlanságnak gyönyörűséges 'mezején az Angyaloknak
 társaságokban legeltettségél, míg amaz el-végeztetett Nap
 Lelkedet Testteddel vizont egygyesíti. Mi-is, kik e' Föl-
 dön hátra maradtunk töled, a' Testben, kíván-
 nyuk jószágodat, követtyük munkádat, és
 Nemzetségről Nemzetségre hirdettyük
 Virtusidat.

Haáz Rezső Múzeum

Á M E N.

Tudományos Könyvtára

Szék

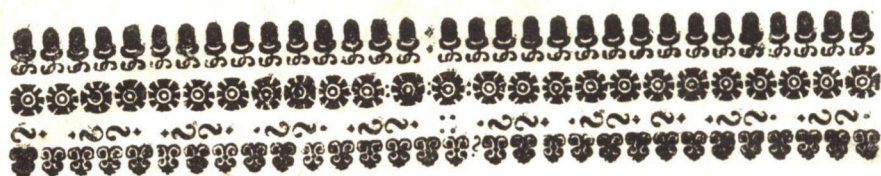

SZELIDSÉG KORONÁJA,

Melly készítettett
NÁNÁSI MIHÁLY
Udvarhely-Széki Esperest
által,

1703. Esztendőben 23-dik
Decembris.

Textus, Móses IV. Könyv: XII. Részének, 3. versében.

Maga az az ember a' Mó'ses igen szelid ember vala, minden emberek felett, kik e' föld szinén valának.

Ditsértetik a' Móses az ő fzelidségére nézve, úgy-hogy az egész földre veti **I S T E N** az Attyafainak, Áronnak és Máriának ellenne-való tufokodások, és vetélkedések ellen: Így fzikor **I S T E N** a' fzelidek és ártatlanok mellett fel-támadni, csméri az embereket, az ő temperamentumok és indulat-tyok fzerint, tudja kitsoda azok-közzül fzelid, tudja kitsoda indulatos.

Réfkéi 1. Férjfiu, a' ki ditsértetik, a' Mo'ses. 2. Annak jószágos tselekedete a' fzelidség,

M A G Y A R A Z A T.

Mó'ses nevére nézve vizből ki-vonattatottat téfzen, lásd okát és Hiftóriáját. 2. Mó's. 2-Részében, mind tsetse-mői korában az Égyptomi Farahó Király kemény edictuma alatt életben maradása 's mind a' maga Farahó Há-

zában

zában fel-neveltetése, Schólában tanulása, a' Szent István Prédikátziója szerint. Tselekedetekről irt Könyvnek 7-dik Rézében. Mó'ses tanittaték az Égyiptom-bélieknek minden böltsefségekre, mind továbbá házassága 's Tíftségre menése, és utólyára ISTEN-től lött halála, meg-tífttelése, el-remettetése, a' mint egy-felöll az I S T E N' böltsgondviselesének emlékezetes példája, ugy az I S T E N-félőknek magok 's magzattjok iránt való sibongásoknak hitek gyengeségének bátorságos kö-fzála, ugyan-is nem lehet a' Lelki Égyiptomi Király kemény edictuma alatt-is desperálni, el rsügedni, a' Lelkünkig erő vizekben-is megtart az I S T E N, az ellenkező fándékú Tyrannusok házában-is nevel I S T E N Népe szabadító Tíft-vise-löket.

II. Három negyven eftendő a' Mó'ses életében nevezetes, 40. eftendős korában futott-el Égyiptomból, 40 eftendőkig élt Jetró Midianiták Papja mellett, 40. eftendőkig vezérlette az Arabiai pusztán az Izraélt, itt akarta I S T E N meg-rövidíteni, és 80. eftendőni időre határozni az ember életét a' XC. Sóltárban (melly Mó'sesé) énekellyük, a' Mó'ses előt élt Pátriárkák sok fáz eftendőkig éltenek, mivel meg-irva nem volt a' messias felöll tött I S T E N-i ígéretnek Évangélioma leg tovább Mathusálem élt 969. eftendőt, mégsem érhettem-el az ezer eftendőt, mivel az I S T E N örökké-valóságának tzimere az, de a' mi hijja volt, a' Mathusálem helyyet, a' mi Urunk JÉ S U S maga különös eftendeit ha hozzá téfzkük, ki töltötte.

III. Több sok szép virtussit-is Mó'sesnek emlegeti a' Szent Írás, ugy hibáját-is, rebegő nyelvét, hihetetlenkedését

fel-iratta I S T E N, De az egész földre veti, hogy olly' felid ember több nem vólt, minden virtusoknak fűlö Anyya a' felidség, mig a' bölts felid, addig bölts tsak, mig a' vitéz felid, addig vitéz tsak, mig a' szép termetű felid, tsak addig szép, hanem felid, kevély. A' mit az emberben ditsérünk, a' többi közt ezek ki-látzottak Salamonban, Sámsonban, Absolonban vizsgálhatni mindeniket, felid Lelkü Mó'ses, de hogy hogy? hízem indulatoskodási fokak fel-irattattak? F. A' maga ügyében felid, de az I S T E N ügye mellett buzgólkodó. El-töré a' kö Táblákat látván az Izraél bálványozásra veremédését a' burjú kép öntése alkalmatosságával. Ebben a' felidség szép virtusában vólt példája a' K R I S T U Snak, ki-is Szent Máté XI-dik Részében így szól: Tanulmányotok-meg én töllem hogy én felid vagyok, Esaiás Próféta szóllot ő Felsége felöll, hogy mint a' Bárány az ötet nyirő előtt meg-nem nyitná fáját, Esaiás LIII. felidebb a' Mó'sesnél a' K R I S T U S, Mó'ses fokakat meg-ölt, fenkit fel-nem támasztot, de a' K R I S T U S fenkit meg-nem ölt, fokakat támasztott pedig-fel. Elég vólt Mó'sesnek, hogy ámbár fok szép virtusokkal birt-is, de fel-nem fuvalkodott azokkal, az ő Attjafiai pedig tsak az Prófétziai ajándékkal-is kevélykedtenek.

IV. A' bozszú tételnek szenvedője Mó'ses. Imé bozszúval illeti Mária 's Áron, meg-veri I S T E N Máriát bélpoklossággal, Áront ugyan nem, közönnye Fő Papi Tiszttségének, reá esik Áron Mó'sesre, hogy könyörögjön Máriáért, meg-tselekezi, éppen mint Sámuel Saulért, azért-is foglallya özve Jérémiás Mó'ses és Sámuel, Jér. 15: 1. Ha előttem állanának Mó'sest és Sámuel 's a' t.

V. Hol tanulta 's mint foktatta légyen Mó'ses magát erre a' szép virtusra, a' felidsegre, ha kérded? Ugy lártjuk 40. eztendős Ifjui korában nem fzenvedheté-el hogy az Egyptomi ember veri az téгла tsináló Izraélitát, hanem meg-ölé. (2.) Tanulta ezt az ISTENnel való gyakor conversátziójából, (3.) De a' Schola crucis, hányattatás bujdosás foktatta erre, (4.) és végre a' meg-ért ezüi ætas korosság-is.

VI. Ambár ilyen felid-is Mó'ses, még-is Attyafiai gunyolását el-nem kerülheti, nem lehet soha olly felid kegyes ember, a' ki fok méltatlanságot ne fzenvedjen. Ésa. 30. v. 15. Tsendségből és reménségből foly az embernek élete, így akarja I S T E N ezt a' szép virtust, a' felid-seget más szép virtussal, fényesíteni, t. i. a' fzenvedéssel, mindenik a' Híthez illik. A' hit, Dajkája vagy édes Anyya ölében fekvöt téfzen, a' Szent nyelven, mellyet a' fzenvedés és a' felidség meg-ékesítenek midön az I S T E Nt igaznak lenni el-hízzük.

T U D O M A N Y.

Mentöl fellyeb való Tíztségben, Betsületben, Grádusban helyheztenek a' Kegyes ISTEN-félő emberek, és ISTENnek mentöl több kegyelmivel, 's ajándékival birnak, 's ékeskednek, annál inkább, 's leg elsőbbnek illik, hogy magokat a' több virtusok között felieséggel és alázatossággal ékesítsék.

Az ISTENnek egész házában, az ő és ujj Testamentomi Ekklesiában hiv folga a' Mó'ses, ISTENnek fzentöl fzembe fálló barátja fok szép virtusokkal bírt, hatalmas vala ugymint

Szent István befédben és tselekedetben, Farahó-is instál fok-
 zor néki, még-is ímé látók melly felid, nem vólt hozzá
 hasonló az egész földön.

O K A I.

Mert mint az arannyat fényessé tézi a' zomántz, ugy a'
 felidség a' nagy embereket |ékesé tézi, nagy Uri ember
 Abrahám, por és hammu vagyok úgy szól ISTENnek, a'
 Hirteufok előtt-is meg-hajtya magát, a' mellyért ISTEN kedves
 baráttjának neveztetik, 2. Mert a' felideknek ígéreték van a'
 felöl, hogy nyomossá tézi ISTEN, a kegyetlen Saul maga
 fegyvere miatt el-vez, de a' mértékletes Dávid meg-marad,
 békével áll koporsójában, Pogány Augustus Császár 50. ez-
 tendeig durál Impériumában. A' kegyetlenségnek főllői rö-
 vid időn el-veznek, mert az ő fényes jóságos tselekedetek a'
 vétkek, Szent Agoston mondása szerint.

H A S Z O N.

Meg-tanulhattuk a' KRISTUSról kereftyénnek
 neveztetett igaz idvezülendő hitü ember, magais bizo-
 nyos lehet a' felöl, hogy néki van igaz hiti, ha érzi
 szívének felidségit belől, 's mások-is ennek gyümöl-
 tséből jó Fának lenni nevezik azt a' kiben ezt a' virtust
 a' felidséget zemlélik. Ugyan-is Idvezitönk így instruállyá
 Tanitvannyit: légyetek okosok mint a' Kigyók, és fe-
 lidek mint a' Galambok, Szent Péter a' maga halgatóit:
 legyetek kézek meg-felelni nagy alázatossággal és felid-
 dséggel azoknak, a' kik fámat akarnak venni a' benne-
 tek való reménségről, 1. Pét. 3. 15. Hogy hogy foly
 pedig

pedig az igaz hitből a' Keresztyéni felidség? Így: mivel azért az ember felid, mivel hogy érzi, fegénységét, azt firattja, éhezi és fompjúhozza az I S T E N gazdagságát, 's igazságát Mát. 5. Bóldogok mind-azok a' kik éheznek és fompjúhozzák az igazságot, mert azok meg olégittetnek.

ALKALMAZTATÁS

Az Atyák Exemplári, Tükörei a' Fiaknak, Adám az ö Fiait a' maga hafonlatoságára nemzé, a' Fiakban és Unokákban élnek az Atyák, Méltóságos Gróff Urak Idvezült édes Atyátok, ezzel a' Mó'ses ditséretivel állott az ö koporsójában, 's 'firjában, Én-is azt mondhatom a' Salamonnal, hogy az igaznak emlékezete-is áldott.

Ugy kézfítette ISTEN a' maga által el-temettetett Mó'sest, hogy Illyéssel együtt a' Hegyen, a' hová imádkozni Péter Jakabbal és Jánosfal fel-ment vala Urunk JÉ-SUS, a' hol fine el-változék, és ábrázattya fényes vala, jelen vala, Mát. 17-dik részében, koporsójából-é a' Né-bó Hegyéröl, vagy Menyből jött Mó'ses, elég hogy az emlitett Tanítványok esmérték URunk jelentéséből.

Milehetne ma' kívánatosabb néktek jó Haza 's Ekklé-sia Fiai Méltóságos Gróff URak! ha e' Mó'ses felidségében koronázva el-temettetett felid Lelkü jámbor ISTEN félő édes Atyátokat, valaki dízes szép ékeiségében látnotok adná? imé én ennél egyébbel nem kedveskedhettem, Tsekélly Characterem, femélljemhez, 's hozzátok illőbb Matériát, mellyre vagy rebeggő nyelvemnek, vagy tántorgó pennámnak, fok nagy és Tudós emberek után én-is

intést

intélt tégyek az ISTEN becéjében, mást nem kerestem,
mint maga Méltóságos Ortzáját, ugy utolsó tisztesség tétel-
ben mint-egy Compendiumban fededetett virtussit, e' ze-
lidség gyémántyában, a' mikor Fiui betsülettel 's fzeret-
tel vézitek 's méltán követendő példáit magatoknak,
Uri Házatoknak, 's Uri Házatokat sokáig fenn-
marasztó Magzatitoknak, az örök-
emlékezetnek oázlopára
fel-függesszitek.

A M E N.

Dániel 3. 8 -- 25.

Elcs dolognak tartom én ama' drága emlé-
kezetű Reformátor Luther Mártonban ezt,
hogy valahányfőor kegyes Devotioi után
ágyában le feküött, szokott vala, amint a' maga
írásiban olvassuk, azon imádkozni, hogy ISTEN ne szóljon
álom által néki, ne-hogy az után tévelyegjen, mert mind
ez életre, mind a' következendőre, elégséges tanító Me-
sternek tartya a' Sz. Írást, melj kezénél vagyon. Mert hól
kell, 's hogy kell Menyörzágot keresni, egyedül e' mu-
tathatja - meg, gyakorta ugyan-is; főmoru és fatalis végek
lett az álom látásoknak, és az álom látóknak, azoknak ér-
telmeken való tsüggendezéseknek.

Álom látás volt az oka hogy a' Nilus folyo vize Egyi-
ptomban annyi fok ezer 'Sidó ártatlan gyermekeket eméz-
te meg, hogy valamennyi 'Sidó férjfi gyermek fölettetik
vala, a' Király parantsolatjából mind a' Nilusba kell hányat-
tatni. Álmot lát a' Király (amint írják a' 'Sidók) egy
mérő serpenyő áll előtte, meljnek az egyik részében egy
bárány; másíkban Egyiptom orzága, a' mérő serpenyőnek
az a' része melyben vagyon a' bárány, le-fállatt fíntén a'
földig, a' másík része pedig mint-ha tsak tollu volna benne
nagyon fel emelkedett. Ez háborus álmát a' Királynak a'

jövendő mondók így magyarázzák: hogy az el nyomattott 'Sidoság, a' ki fár gyúrással, téglá tsinálással, annyira terheltek vala, lenne nem sok idő múlva Egyiptom romlásának oka. úgy-is lön, 2. Móf. 14-dik Rézében.

Álmod lát Józseph az Attya házában két rendben, meg-bezélli az ő Attyának és Bátyainak, és az álom látás lön az egyik oka, az ő bátyainak reá-való irigységeknek és életének vezedelemben forgásának, amint ezt világosan ki-mondották az ő Bátyjai így szólván: Jer ölyyük-meg ötöt, és vessük az kutba, meg-láttuk mit használ az ő álma. 1. Móf. 31-dik Rézében. Álmod lát Nagy Sándor Annya Olimpia Añzöny, és úgy álmodik hogy ő egy Meny-követ fűlt. Úgy-is lön, mert Nagy Sándor, a' kit fűle az álom után, e' látható világnak nagy rézít 12. éztendő alatt, mintegy menykő, nagy sebességgel bé-futá, s meg-hódoltatá.

Álom volt az oka a' három Ifjakkak 'Sidrák, Mi'sák és Abednégo tüzes kementzébe való vettetéseknék-is. A' fellyebb való Rézben egy irtóztató álló képet lát a' Király, mellynek feje tizta finum aranyból; mellye és karjai ezüftből: hasa és oldala értzből valának. Azt egy hegyből ki-fakadt követske föben ütő, porrá tövé, oda lön mind az aranyfő mind az ezüftből álló egyéb részei ennek az álló képnek, el-fuvá s' félttyel fűrá ezeket a' fűl mint a' polyvát. Az álomnak egész magyarázattját lásd-meg a' fellyeb való Rézben. Ez ferkenté a' Királyt arra, Religiofusbabbnak, és háladatosabbnak akarván magát mutatni, ez álló képet emelteté, és valakik ezt nem imádják, az egő kementzébe vettesenek azt parantsolá.

Az emberi erőtlenségnek nagy jele tettik itt' ki, mint jártak a' fűgény 'Sidók után, a' Király parantsolattyának ki-jövele után ezek az emberek. *Ezokáért mingyárt elmenének*

nének a' Káldeabéli férfiak és vádolást tőnek a' 'Sidók után;
Itt azt jegyzem-meg, hogy többire ebben a' könyvben a
Káldéufokon értetnek a' Böltsek, Irástudók, Jövendömon-
dók, a' Papok, és azok vóltanak a' kik mint meg-annyi
Coryfeusok vigyáztanak mindenfelé, és vádaskodtanak a'
fegény 'Sidók ellen. Másodszor azt jegyzem-meg, hogy
e' fő, mellyet *vádolásnak* fordítanak a' Sz. Nyelvből, olly
főtől vézen eredetet, a' melly annyit tézen, mint valamit
meg-enni, meg-rágni, meg-eméizteni ezeket a' kegyes em-
bereket, 'Sidrákot Mi'sákot, és Abednégot, a' mint főká-
fok a' mások után olálkodó embereknek: fínt keresnek mel-
lyel jobb hitelt vehetsenek vádoskodásoknak, *Király örökké
élly!* mintha lelkeftől testeftől a' Király javára 's főlgálattyá-
ugy főzlettek vólna, hogy mások arra éppen alkalmatlanok
vólnának ő rajtok kívül, mintha: egyedül csak ők vólná-
nak hüségesek a' Királyhoz, mások nem.

Másodszor azt mondják: *Te Király parantsolatot adtál-ki
hogy minden ember 's. a'. t.* 10. v. mintha mondanák: ugy
nézünk te read mint Istenünkre: ugy tartunk tégedet mint
Istenünket: ugy halgatunk te tölled mint Istenünktől. A' te
beféded az, a' melly minden tselekedetinknek egyetlen
egy Régulája, mellyhez tartozunk magunkat alkalmaztatni.
(Ez pontban meg-egyez a' mostani világban élő emberek
közzül azokkal, a' kik magokat el-fánták 's ara rendelték,
hogy az Istent, a' maga Sz. parantsolattya fzerént igazán
tisztelők ellen való vigyázásokkal, a' felső Hatalmaságok
és Méltóságok előtt vádoskodjanak :) Vagyon már a' vád a'
12. v. *Vadnak 'Sidó férfiak 's. a'. t.* Conceptim, tsufoson esik
a' vád ez három Ifjakra, mintha mondanák: vadnak itt a'
te birodalmadban tenéked valami főlgaid, Rabjaid, kik noha
nem a' te Nemzetedből, nem a' te véredből, nem a' te
vallásodból valók, méltóztattad mind-azáltal arra, hogy

bizonyos Tartományoknak Fejedelmivé tennéd, nagy Méltóságra emelnéd, 's mi feletrünk a' kik te vallásodból 's Nemzetedből valók vagyunk, nagyokká tennéd őket, ezzel fizetik hozzájuk való jószágodat, hogy te veled nem gondolkodnak, a' te Isteneidet nem imádják, és a' képet a' mellyet fel-emeltél nem tisztelik.

Nézzétek-meg eleitölfogva mitsoda gonofzsággal, 's tsalárd mesterséggel vitték elébb elébb az ő vádjokat az ilyen nyughatatlan elméjü emberek. A' Religio forog-fenn: ezt nem szenvedhetik hogy az Ábrahámnak Istenén kívül mást nem akarnak imádni, a' Menynek földnek teremő Istenén kívül más előtt nem akarnak meg-hajolni, még - is Rebelliot, és a' felső Hatalmanságok és Méltóságok ellen való dölgot hoznak-ki belölle: *Nem gondolkodnak te veled!* vagy nem halgatnak te tölled, meg-vetettek vagy meg-utáltak tégedet. Azt kérde: mi az oka hogy Dánielt nem vádollyák holott ő fíntén ugy nem tselekedte a' Király akarattját ebben a' dologban mint fíntén az ő társai 'S:drák Mi'sák és Abednego? Erre így felelek: világi böltsefségeket akarták ebben-is meg-mutatni ezen Criminátorok; tudták, ugyan-is, hogy mind fokfzori böltsefségének ki-mutatásáért, mind az álomnak ki-mondásáért, mellyet a' Király Böltsei, és Papjai nem tudának ki-mondani, hanem tsak egyedül a' Dániel, ugy azon álomnak meg-magyarázásáért Dánielnek nagy tekinteti vágyon a' Király előtt, mellyből könnyen következik, hogy ha együt vádoltatnak Dániellel, ennek tekintetiért amazoknak-is könnyen lézen büntetések, ugyan-is valami némü Caput aureum, arany fő vala a' Dioschorides Tanítvánnyí között a' nyavallyák gyógyításában az Amuletum; olyan a' Machiavellus Tanítvánnyí közöt ez: Divide & vinces! oílasd-el és meg-gyözöd. Negyedik meg-jegyzésre méltó dolog ez, *Akkor a' Király meg-haragvék, és bé-vetteté őket a' kementzébe,*

de még csak hajok fála sem perfelődék-meg. Tsudálljuk itt a' Providentiát, az Isteni gondviselést! a' kik bé-vádolták vala és bé-veték e' kegyes embereket, tűz jöve-ki a' kementzéből, és meg-ölé őket, amazoknak pedig még csak hajok fála sem perfelődék-meg. Tegyük ide a' Dániel példáját, ki mikor az oroflánok vermébe bé-vettetett volna, bé-zárolá Isten azoknak fájokat valameddig Dániel az igazságért, és az igaz Istennek tiszteletéért a' verembe vala, azokat pedig a' kik bé-vádolták vala ötöt, meg-ölék az oroflánok.

Bizony az ártatlan és kegyes emberek halála, és üldözése a' vallásért, úgy meg-édesítetik, mint-ha nem-is volna szenvedés avagy halál. Huss János mikor az igaz vallásért a' Constantiai Synodusban való Püspököknek a' magok Hiteknek meg verésével hátra hagyásával tüzre sententiáztaték, úgy meg-édesítette Isten néki a' szenvedést és halált, hogy mikoron nem csak köntöse, hanem teste-is égne, a' tűz között is Ditséretet énekel vala Istennek; Az igaz vallásért való fám-ki vettetésünk oly gyönyörűséges, mint-ha Jószágunkban élnénk. E' már az a' mit olvasunk Mát 19. A' Tanítványok azt kérdik a' Kristustól, Uram mi mindenünket el-hagytuk a' te Nevedért, hát már mint léfén dőlünk? Monda nékiek Jébus: *Bizony bizony mondom nektek, hogy valamikor ülend az Emberek Fia az ő Ditsőséges Székiben, tiis ültök tizenkét Székében, és meg-ítéletek az Izraelnek tizenkét Nemzettségét. Sőt ennek-felette mondom tinéktek; A' ki el-hadja az én Nevemért Attyát Anyját, Feleségét, Gyermekét, Főszágát, örökségét; fáz annyit véfén érette, és az örök életet örökségül bírja.* Basilius Magnusról írja Nazianzenus Püspök. Ezt mikor amaz Arriána izomoru persequutióban, a' Tsáfár barátságával, és nagy promotioval, 's ígéretekkel biztatná, így felel: Non personarum dignitate; verum Fidei integritate dignosci Christianum. Az-az: Az igaz kerefztény ember, nem az emberek előtt való nagy

Méltóságából : hanem igaz hitből esmértetik meg. Mikor az-
 zal fenyegetnék, hogy ha a' Kristust meg nem tagadja, fámki-
 verésben üzetik. így felel : Eddig-is tudtam, hogy nem örök-
 ségem a' föld; mert Istené annak egész kereksege, azért akár
 hová mennek, annak az istennek földére megyek a' kit imá-
 dok. Másodszor azt jegyzem itt meg, hogy Nabukodonozor
 a' Király, nem három Ifjakat látott a' kementzében a' tűznek
 közepében, hanem négyet, erről a' negyedikről pedig azt
 mondja, hogy *baszlatos az Istennek Fiához*. Ő bizony a' Kris-
 tusról a' mint semmit sem hallott volt, úgy gondolkodni sem
 tudott róla, hanem egészen a' Káldeai állásnak formája, a'
 kiknél szokás vala, hogy vagy a' Királyok fiait, vagy a' szép-
 tekintetű embereket Isten fiainak hívják. Én pedig bizon-
 nyal hiszem, hogy az égő kementzében lévő negyedik Férjfi,
 Sidrák, Mi'sák, és Abednégo mellet, ha nem tudta is Nabu-
 kodonozor, volt tulajdon az Istennek Fia; ki-is jöendő meg-
 testesülésének bizonyosságául itt akkor meg-jelent. Ki-is ha a'
 Sz. Írásban szorosán fel-nyomozzuk, emberi formában és
 tűzben, születése előtt, sokszor meg-jelent 1. Mos. Könyv. 18dik
 Részében, az Ábrahámnak meg-jelent három Férjfiak között,
 az a' Jehova Ur, a' kinek Ábrahám magát meg hajtván
 tisztelést tett, hogy a' Ktistus volt fentül hiszem. Ugyan
 ott a' 28-dik Részben hogy ama' Jehova Angyal, a' kivel Jákób
 küzködik 's meg-is győzé, a' Ktistus volt, valóságos a' Sz.
 Írásból. 2. Mos. Könyv. 3-dik Részében a' tűzben ama' Jehova
 Angyal a' Mofestől Isteni tiszteletet kíván ezt mondván : *Móses*
vesd-le a' te saruidat lábaidról, mert Sz. a' hely a' hol állsz,
 hiszem hogy a' Ktistus volt. Így a' Sinai Hegyen mikor a'
 Törvény ki adattaték, az a' tűzben meg-jelent Angyal, hogy
 a' Ktistus volt, eléggé bizonyítják a' tulajdonságok.

T U D O M A N Y.

Valamikor az Istentől tanácsot nem kérdenek az emberek ;
 soha akkor azoknak tanácsok elő-meneteles nem léfén. 2. Kron : 32.
 Nem

Nem kérde tanátsot Istentől Senakérib Affiriának Királya, ha fogjon-é fegyvert amaz Isten-félő Király ellen vagy ne? A' mint dólát kezdette Isten nélkül; ugy-is végezte, a' mint az említett Sz. Írásbéli helyben olvassuk. Akáb Izrael Királya, nem kérde tanátsot Istentől hogy fel-mennyen-é Réámod Gilíád ellen vagy ne? Mikheást commendálják néki hogy kérden tanátsot Istentől ő általa 's nem kell. A' mint dólát Isten nélkül kezdette, ugy-is végezte. Mert maga-is el-veze. Ama bóldogtalan Magyar László Király nem kérdé-meg Istentől, hogy ha szabad-é a' Híter fel bontani vagy nem? A' mellynek-is minémü keserves vége lött a' Hístóriákból meg-láthatni, midön a' Király maga-is ott veze a' hartzon. Ha ki pedig abban meg-botránkozott volna, a' mit olvasunk Birák Könyvében a' 2-dik Réfben. Itt az Izrael fiai tanátsot kérdenek Istentől, meg-is mondotta Isten hogy Juda mennyen-fel, még-is 40. ezren esének-el? Felelet: A' minémü a' kérdés; olyan vólt a' felelet-is; ugyan-is, nem azt kell vala kérdeni kevélyen hogy kitsoda mennyen-fel? hanem ezt: Uram fel mennyük-é hogy a' mi Atyámfiai ellen a' Bénéáminiták ellen hartzollyunk? Magok erejekben bizakodó kevély emberek kérdése vólt ez, azért kevélyiségeknek, és erejekben bizakodó kérdéseknek büntetésül vészik a' Feleletet, Juda menny-fel, a' honnét 22. ezren esének-el azon napon a' tanáts-kérdő Juda Nemzettségéből. Más nap ísmét Juda mégyen-fel Istenhez tanáts kérdeni ilyen főkkal. Uram fel-mennyünk-é hogy hadakozzunk a' mi Atyámfiai ellen? Nem látván által az Isten tanátsát ísmét meg ütköznek, és 18- ezren hullának-el a' Judából. Ez a' nehézség: Itt tanátsot kérdett a' Nép Istentől, még-is a' tanáts kérdők között az Isten feleleti ízerént 40 ezren esének-el? Erre így felelek: A' Dán Nemzettsége vólt az a' ki elsőben a' bálványozást a' 12. Nemzettségek közzé bé-vitte, és ebben a' publicumban 's Isten

Cau-

Causájában sem nem szollottanak; sem nem tselekedtenek semmit-is az Izrael fiai, hogy azért tanullyák-meg az Isten Causáját az Isten dolgát mindenekben, és mindenkor elsőb-
nek lenni, a' privátumot pedig (: minémü a' Lévíta Felesé-
gének a' Bénéáminitáktól éppen addig lett meg-paráznittatása
mig ő meg-hala:) hátrább-tegyék, és a' Publicumnak után-
na, e' volt az oka ennek a' homoru Causának. Tanullyuk-
meg: *Valamikor Isten méltóvá téfi a' kegyes embert, hogy
az igazsáért és a' Vallásért, kámkiivetésre 's bujdosásra, vagy
halálra kell annak menni, meg-fokta azt Isten édesíteni az ál-
baratosoknak.* Bizonyítja ezt a' három Ifjak példája, a' kik-
nek a' tűznek közepette még csak hajok fűl a' sem perfolö-
dék-meg. Dániel, ki az Orofjánok vermibe épen meg-
marada. Dán. 6. Illyésé, ki a' puztában a' hollók által táp-
laltatik vala. Kir. 1. Könyv. 17-dik Réf. Basilius Magnust
itt-is emlitem, kit mikor halállal fenyegetett a' kegyetlen
Tyannus ha a' Krisztust meg-nem átkozza azt feleli: *A' ha-
láltól nem félek, mert azt régen várom, hogy ahoz az Istenhez
mehessek a' kinek élek, és a' kinek szolgálattában vagyok, né-
kem azért jutalom helyett eskü az én halálom.*

Sz. Pál-is azt mondja az ötet kefergetőknek Tsel. 21-dik
Réfnek 13-dik v-ben. *Mit miveltek sirván, és az én fivemet
kefergetvén? mert én nem csak meg-kötöztetni; hanem meg-hal-
ni-is képe vagyok Jérusálemben az Ur Jéfusnak Nevéért.* El-
végezem az én tanításomat az Idvezítő Jéfusnak ama' Parant-
solattáival, a' melly vagyon Jelen. 2-dik Réfnek 10-dik
versének utolsó czikellyében, *Légy bü mind halálig és né-
ked adom az életnek Koronáját.*

Á M E N.

Halotti Prédikációk

Ar. 1^{ik} Leisitterett Töke Vásár helyi Imán az Ud-
var helyi Ref. Gyűm. Professora által
1700^{ik} Ejten Döben

Ar. 2^{ik} Leisitterett, Nánási Mikáj Udvar helyi fiéki
Esperest által 1703^{ik} Ejten Döben
23^{ik} Decembrij

3^{ik} Ar álm látás, és magyararásnak Lival-
mas következtet; a Mártyirok fen-
védésének vigát átalásával egy bejél-
gésébe foglaltatva.

**Haáz Rezső Múzeum
Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely**

Haáz Rezső Múzeum
Tudományos Könyvtára
Székelyudvarhely

